

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “พุทฺธ — พระพุทฺธเจ้า”

คำว่า **พุทฺธ** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง แปลว่า ผู้ตรัสรู้ พุทฺธะ มีหลายประเภท ได้แก่ **สัพพัญญูพุทฺธะ** คือ พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ผู้ทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยไม่มีใครเป็นผู้สอน แล้วทรงแสดงพระธรรมให้สัตว์โลกได้รู้ตาม, **ปัจเจกพุทฺธะ** คือ พระปัจเจกพุทฺธเจ้า ผู้ตรัสรู้ธรรมเฉพาะตน แต่สะสมบารมีไม่เพียงพอที่จะรู้ทุกสิ่งเหมือนพระสัพพัญญูพุทฺธเจ้า จึงไม่สามารถสั่งสอนสัตว์โลกให้รู้ตามได้ และ **อนุพุทฺธะ** คือ ผู้ตรัสรู้ตามพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ได้แก่ พระอริยสาวกทั้งหลาย สำหรับในครั้งนี้ ขอกล่าวถึงคำว่า พุทฺธะ โดยนัยที่มุ่งถึง พระพุทฺธเจ้า (พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า) ซึ่งเป็นผู้ที่ทรงตรัสรู้สิ่งที่มีจริง ตามความเป็นจริงแล้วยังหมู่สัตว์ให้รู้ตาม พระองค์ทรงเป็นบุคคลผู้เลิศ ผู้ประเสริฐที่สุด เสด็จอุบัติขึ้นมาในโลก ก็เพื่อประโยชน์แก่อกุศลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง ตามข้อความจากพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต ว่า

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เอก เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์แก่อกุศล เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์แก่อกุศล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย บุคคลผู้เอกเป็นไฉน? คือ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ดูกร ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เอกนั้นแล เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์แก่อกุศล เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์แก่อกุศล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”

พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ทรงเป็นบุคคลผู้เลิศที่สุด ประเสริฐที่สุด กว่าที่พระองค์จะได้ตรัสรู้นั้น ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาตลอดระยะเวลาสี่อสงไขยแสนกัปป์ ซึ่งเป็นเวลานานมาก เมื่อทรงตรัสรู้แล้วก็ทรงมีพระมหากรุณาที่จะแก้อกุศลสัตว์โลกด้วยการทรงแสดงพระธรรมให้ได้เข้าใจความจริง พระมหากรุณาคุณของพระองค์ที่มีต่อสัตว์โลก คือทรงแสดงพระธรรมให้สัตว์โลกได้เข้าใจตามความเป็นจริง จากที่สัตว์โลกเคยเป็นผู้มากไปด้วยกิเลสประการต่าง ๆ ก็สามารถที่ขัดเกลาละคลาย จนกระทั่งสามารถดับได้ตามลำดับขั้น ด้วยปัญญาอันเกิดจากการได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง

การที่จะรู้จักพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าได้ ก็ต้องด้วยปัญญาที่เข้าใจพระธรรมเท่านั้น แม้เมื่อครั้งที่พระองค์ยังไม่เสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็มีทางเดียวเช่นเดียวกันคือ ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงสามารถรู้ได้ว่าบุคคลนี้ เป็นพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า เพราะทรงแสดงสิ่งที่มีจริงที่ผู้อื่นไม่สามารถจะแสดงได้ ไม่สามารถตรึก นึก คิด ไตรตรองประมวลเองได้แม้แต่คนเดียว ไม่มีใครเลยที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า นอกจากผู้ที่ได้อบรมเจริญบารมีมาอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ใน ๒,๕๐๐ กว่าปีมานี้ ก็มีพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ทรงพระนามว่า พระสมณโคดม และถอยย้อนกลับไปก่อนหน้านั้น ก็มีพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าพระองค์ก่อน ๆ และในกาลข้างหน้าก็จะมีพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าด้วย

เพราะฉะนั้น ชาวพุทธควรที่จะได้พิจารณาไตรตรองว่า พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าทรงแสดงนั้น ทรงแสดงว่าอย่างไร ซึ่งพระธรรมนี้ ถ้าพระองค์ไม่ทรงเห็นประโยชน์ ก็จะไม่ทรงแสดง แต่เนื่องจากว่าทรงเห็นประโยชน์ว่ามีผู้ที่ได้อบรมเจริญบารมีมาแล้ว สามารถที่จะฟัง พิจารณาและอบรมเจริญปัญญา จึงทรงแสดง จะเห็นได้ว่าแต่ละบุคคลที่เกิดมาในโลกนี้ หลายคนก็สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินสมบัติมีความสุขในชีวิต บางคนอาจจะคิดว่าพอแล้ว ไม่มีความจำเป็นอะไรอีกในชีวิต เพราะได้

รับความสำเร็จทุกอย่าง แต่ทราบได้ที่ยังไม่ได้ศึกษาพระธรรม ผู้นั้นเชื่อว่ายังไม่รู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และยังไม่เข้าใจพระธรรมด้วย ถ้าเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์ของพระธรรม ต้องศึกษา ต้องฟัง ถึงแม้ว่าจะยาก ก็จะต้องค่อย ๆ ฟัง ค่อย ๆ สะสมความเข้าใจไปตามลำดับ ดีกว่าปล่อยให้สิ่งที่ยากไปเรื่อย ๆ โดยไม่ฟัง เพราะฉะนั้น จึงควรเห็นประโยชน์ของปัญญา ซึ่งจะเป็นที่พึ่งที่แท้จริงสำหรับชีวิต เป็นที่พึ่งทั้งในโลกนี้ และในโลกหน้าด้วย ไม่ใช่ทรัพย์สินเงินทอง เพราะทรัพย์สินเงินทอง ไม่ทำให้พ้นจากทุกข์ได้ แต่ปัญญาสามารถทำให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ และปัญญาจะเจริญขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ขาดการฟังพระธรรมไม่ได้เลยทีเดียว.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]